

x̄. 5475 - 1938. x̄. 14 - körlelő - nybs;

5588 - 1939. iii. 4. - kötelek - nybs;

xii. 6601 - 1941. x̄. 10. - vegyes - egyhangú.

Kudznik köpőben, Hungary m. 1946. x̄. 26. ref.

avakori évi: 455. | 1941-42.

Ép: 1941. xii.

"Rite"

A DOKUMENTUM M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYOS ÉS
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

393. 1941/1942. évi.

Érke: 1941 évi december hó 4. én.

Eltérít: _____

Deb. melléklet, dátum: _____

Bizálathoz kiadatik:

Dr. Szabó Gy. Sándor

" Szabó Gy. Sándor Főnök
professzor uraknak.

Debrecen 1941. december 4. én.

Szabó Gy. Sándor
e. i. délután

Levegőben a vonatkozó határozatok és a
saját értelemfeldolgozás mellett is meg kell
vizsgálni az értekezést, - és a gyakorlati rész
munkáját elfogadni.

Debrecen, 1941. dec. 9. Szabó Gy. Sándor

Előzetes, elfogadom - Gy. Sándor

A TÁRSULATI ADÓ.
/ Az 1940 évi VII. tc. /

Irta:

BERDE KÁLMÁN.

A 2362

A társulati adó történeti fejlődése.

A társulati adó a magyar pénzügyi jogban csak 1875. évtől kezdve ismeretes. Ezt megelőzőleg a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok az 1850. év április 25-én kelt császári nyiltparancs alapján, mint jogi személyek, a jövedelem adó szerint adóztak. Első jogi szabályozása az 1875. évi 24. tc. Ez a törvény, mely "nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójáról" nevet viseli, csupán a nyilvános számadás kötelezettségével működő vállalatokat vont a társulati adó alá. Az adóalap a vállalatnak mérlegében kimutatott nyereség volt. Jellemzője a mérleg sérthetetlenségének elve, továbbá, hogy a kettős adóztatás elkerülése érdekében mindazokat a jövedelmeket, melyek föld, ház, vagy tőkehamatadóval már meg voltak réva, az adóköteles nyereségből levonandónak mondta ki. Minthogy a vállalat könyveivel és mérlegével szemben a sérthetetlenség elvét álla-

pitotta meg, teljesen a vállalatoktól függött, hogy adóköteles nyereségként mit mutatnak ki és abból titkosan mit tartalékolnak.

Bár az akkor meginduló magyar közgazdasági élet és fejlődésnek induló magyar vállalkozási kedv kétségtelenül sok előnyét láthatta annak a kedvezményes adózásnak, amit részére az 1875. évi 24.tc. biztosított, mégis az állami szükségletek emelkedésével szükségessé vált, hogy a vállalatok terhére is magasabb adó vettessék ki.

A következő törvényes rendezés a Wekerle-féle 1909. évi 8. tc., amely a társulati adózásban a modernebb elveket viszi érvényre, mintegy alapjául szolgál a mai társulati adórendszerünknek. Elvetette a mérleg sérthetatlenségének elvét és a jövedelmezőség alapján való adózást hozta be. A törvény 1916. évben lényeges változtatásokkal lépett életbe. Ezeknek a változtatásoknak kifejezett adóemelés volt a célja.

A háboru befejezését követő súlyos viszonyok a koronaromlás és az infláció idején, igyekszik az 1922. évi 24.tc. a társulati adót újból szabályozni. A törvény az egyenlő és

igazságos adóztatás megvalósítása érdekében az adóköteles nyereség fogalmát a tényleges üzleti eredmény fogalmával hozta közös nevezőre. A vállalat titkos tartalékainak adómentes kezelését megszigorította és a vállalat könyveinek vizsgálatát szélesebb alapokra fektette.

A korona értékének romlása következtében az 1924. évi 4.tc. felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy a közszolgáltatásokat aranykorona értékben vethesse ki.

A társulati adóra vonatkozó törvényes rendelkezések első hivatalos összeállítása az 1925. évi 400/P.M. számú rendelet. Ez lényegében az 1922. évi 24.tc. rendelkezésein épül fel és szabályozza az aranykorona értékre való áttérést. Az infláció szörnyű pusztításait az 1925. évi 4200/P.M. számú rendelet igyekszik helyreállítani, mely a mérleg valódiság helyreállításáról szól. Az aranymérleg problémájának végleges megoldását azonban csak a pengő értéknek a bevezetése után kiadott 1925. évi 7000/P.M. számú rendelet valósította meg. Ez a rendelet a kereskedelmi könyv vezetésére kötelezett minden

kereskedőt, teljesen új értékelés alapján, pengő értékben, olyan leltár és mérleg készítésére kötelezte, amilyent a K.T. az üzlet megkezdésekor elkészíteni rendel.

A vállalatok által elkészített megnyitó mérleg alapján történt 1926. évi adókimutatásnál a H.Ö. rendelkezései sok tekintetben nem voltak alkalmazhatók, részben pedig kiegészítésre szorultak. Ezért az 1927. évi 5. tc. felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy a pengő értékben való kötelező számítás folytán a H.Ö-t újból összeállíthassa, a tárgytalanná vált rendelkezéseket kihagyhassa. E felhatalmazás keretében adatott ki az 1927. évi 400/P.M. számú a társulati adóról szóló H.Ö. Ez az új összeállítás aránylag nyugodt viszonyok közt találta a magyar gazdasági életet. A liberális gazdálkodás rendszere módot adott a vállalatok fejlődésére és az összeállítás szabályai, melyekből kiérzett a vállalatokban fekvő nagyjelentőségű nemzeti vagyon megerősítése és megóvása gondolata, a gyakorlatban jól beváltak. Az első részt a korlátolt felelősségű társaságról szóló 1930. évi 3. tc. ütötte ezeken a szabályokon. Az 1932-ben be-

következett gazdasági válság és az állami bevételek rendkívüli mértékű csökkenése, az államháztartás egyensúlyának biztosítása, egyre jobban előtérbe helyezte a társulati adó újbóli szabályozását.

Ez az új szabályozás 1940-ben következett be. Az új, társulati adóról szóló 1940. évi 7. tc. a társulati adóztatásnak az eddigiektől eltérő új rendszerét vezeti be.

A törvény a társulati adóztatás terén mintegy átmenetet jelent a liberális gazdaságrendszeréből az irányított, a kötött gazdasági rendszer felé. Igyekszik minél jobban elérni a vállalat valódi tiszta nyereségét anélkül, hogy súlyos terheket róna rája. Lehetővé teszi, hogy a vállalat maga dolgozza ki adómérlegét és a pénzügyi hatóságok feladatát csupán a már a vállalat által megállapított adóalap alapján való adókivetésre korlátozza. A társulati adózás keretébe bevonta a korlátozott felelősségű társaságokat is.

I. Anyagi jogszabályok.

1. Adókötelezettség.

Társulati adót kötelesek fizetni:

1/ a Magyarország területén székelő :

a./ részvénytársaságok,

b./ szövetkezetek,

c./ részvényekre alakult bététi társaságok,

d./ korlátolt felelősségű társaságok,

e./ bányatársulatok;

2/ az állam, törvényhatóságok, községek vállalatok ha nem is tartoznak az előbbi pontban felsorolt vállalatok közé;

3./ a Magyarország területén székelő közforgalmu vasutak, takarékpénztárak, alapszabályaik szerint pénzbetétek átvételére jogosult intézetek, ha nem is tartoznak az előbbi pontokban felsorolt intézetek, vagy vállalatok közé;

4./ azok a külföldön székelő az első pontban említett társasági formájú, vagy a harmadik pontban meghatározott üzletkörrel működő tár-

saságok és vállalatok, melyek üzleti tevékenységüket Magyarország területén is folytatják.

Az első pontban meghatározott társaságoknál egyedül a vállalat külső megalakulási formája az irányadó az adókötelezettség megállapításánál és teljesen közömbös a cél, vagy az üzletkör, melyre a társaság alakult, valamint közömbös az is, hogy a jövedelem, melyből a nyereség származik, meg van-e valamely más adóval adóztatva, vagy nincs. A társaság megalakulásával megnyílik a kincstárnak a joga az adó kivetésére. Előbb nem. De ez nem zárja ki, hogy a kincstár már a társaság megalakulása előtt lebonyolított ügyletekből származó nyereséget az adóalaphoz számithassa.

A társaság megalakultnak tekinthető:

részvénytársaságoknál: ha az alaptőke biztosítva van, az alapszabályok létrejöttek és a társaság a cégjegyzékbe bevezettetett;

szövetkezeteknél: ha a társasági alapszerződés létrejött és a cégjegyzékbe való bejegyzés megtörtént;

korlátolt felelősségű társaságoknál:

ha a társaságot a cégbíróságnál bejelentették;

Résztvényekre alakult betéti társaságot a magyar jog nem ismer, de szükséges volt ezekre is kiterjeszteni a törvényes rendelkezéseket, mivel egyes külföldi államokban ilyenek alakulhatnak s ha ilyen társaságok a magyar állam területén saját cégük alatt üzleti tevékenységet folytatnak, az ebből származó nyereség után szintén társulati adót kötelesek fizetni.

A bányatársaságok közül társulati adókötelezettség alá csupán a résztvénytársasági formában működő, valamint az olyan bányatársaságok tartoznak, melyeknél a bányák közös tulajdona az egész egytizenhatod részénél is kisebb részekre osztható és ahol minden résztvevő a társulat kötelezettségeiért csupán a közös vagyonban való részesedése erejéig felelős. Az egyéb közös bányaművelésre alakult társaság általános kereseti adó alá esik.

Az állam, törvényhatóságok, községek vállalatai, tehát az ugynevezett közüzemek

csupán akkor esnek társulati adó alá, ha üzleti politikájukban a pénzügyi célok és szempontok a döntőek. Míg azok a közüzemek, melyek széleskörű közszükségletet elégítenek ki, s melyek a közigazgatással szoros kapcsolatban álló feladatokat látnak el, s melyek ezért inkább intézetszerűleg, mint üzletszerűleg kezeltetnek, nem esnek társulati adó alá. A közüzemek egymástól függetlenül, önállóan adóznak még akkor is, ha együttesen vannak cégjegyezve és vagyonkezelésük részben, vagy egészben egyesítve van.

A közforgalmu vasutaknál, takarékpénztáraknál, illetőleg a pénzbetétek átvételére jogosított intézeteknél az adókötelezettséget nem a vállalati forma, hanem az üzletkör állapítja meg.

Közforgalmu vasutaknak az olyan vasutakat kell tekinteni, amelyek személyek, poggyászok, áruk, vagy egyéb ingó dolgoknak fuvarozását akár állandó, akár esetenkénti járatokkal korlátozás nélkül, vagy pedig az engedélyokiratban megszabott korlátok közt ke-

reset-szerűen gyakorolja. Nem tekinthetők közforgalmu vasutaknak a magán-használatu vasutak, melyek kereskedelmi, vagy iparvállalatok telepeit közforgalmu vasutakkal kötik össze, vagy a telepek területén a munkapályákat alkotják.

Pénzbetéteket az 1920: XXXVII tc. 13.§-a szerint csupán csak a Pénzintézeti Központ tagjai fogadhatnak el. Ezek a pénzintézetek rendszerint már a társasági formájuk szerint társulati adóalanyok. Több pénzintézet elnevezésében nem használja ugyan a részvénytársasági forma megjelölését, de ez az elnevezésbeli külső hiány nem jelenti a pénzintézet társulati jellegének hiányát. /Igy például a K.T. előtt alakult pénzintézetek./

A közkereseti, vagy betéti társaság formájában működő banküzletek /bankárok/ társulati adó alá nem esnek.

A külföldi vállalatok, melyek olyan társasági formában, vagy üzletkörben működnek, mely alapján a magyar állam területén levő társulatok társulati adókötelezettség alá esnek, ha a magyar állam területén fiók-

telepük, képviseletük, irodájuk, bizományi- vagy mintaraktáruk, lerakatuk, ügynökségük, bérházuk, földbirtokuk, vagy egyéb vagyunuk van, vagy ha olyan szervezetek útján folytatják működésüket, mely szervezet az árut a külföldi vállalatától átveszi és a belföldi vállalatnak átadja, szintén társulati adót fizetnek. Ha azonban a külföldi vállalat közvetlenül szállit a belföldi vevőknek, ez nem állapit meg adókötelezettséget.

Telephely.

Ugyanaz a vállalat, tekintet nélkül a telepek számára, egy adóalany.

A vállalatok gyakran fióktelepek útján fejtik ki üzleti tevékenységeiket. A K.T. szerint a kereskedelmi társaságok fióktelepeiket is kötelesek az illetékes törvényszéknél a cégjegyzékbe bejegyeztetni. Ezek a telepek ügyleteik lebonyolításában több-kevesebb önállósággal járnak el, önálló könyvelést vezetnek, de eredményeiket együttesen állapitják meg a főteleppel é mérlegeikben. Ezért a helyes adóz-

tatás szempontjából szükséges, hogy a főtelepet a fiókokkal együtt egy adóalanyt alkotó egységnek tekintsük.

Telep fogalmának az adózás szempontjából két lényeges ismérve van: a helyhez kötöttség és tartósság. Helyhez kötött az üzletműködés akkor, ha annak folytatása céljából külön berendezésekre van szükség. Ez a külön berendezés állhat gépekből, üzleti felszerelésből, eszközökből. Az üzleti működés tartósságára általános szabályt felállítani nem lehet; fogalmát általában az a körülmény állapítja meg, hogy a vállalat az üzleti cselekmények egész sorozatát bonyolítja le. Ha a vállalat valamely telepét a legutolsó üzleti év lezárta előtt létesítette és azt az adókimutatás időpontjában még fenntartja, akkor a helyhez kötöttséget és a tartósság feltételének jelenlétét az adózás szempontjából meg kell állapítani. Hárszövénytársaságoknál, hárszövetkezeteknél a bérházakat is telepnek kell tekinteni.

Azok a vállalatok, amelyeknek székhelye Magyarország területén van, rendszerint csak itteni üzleteik után adóznak. A vállala-

toknak külföldi telepeik által folytatott üzleteikből, külföldi vállalatok részvényeiből, külföldi ingatlanaikból származó jövedelmük csak akkor adóköteles, ha az adókötelezettség tekintetében a külföldi állammal viszonyosság nem áll fenn, vagy ez a viszonyosság nem terjed ki azokra a jövedelmekre, melyekből a külföldi jövedelem származik.

Az adóztatás politikája a kettős adóztatás elkerülésének elvét alapelvének tartja. Ezért a vállalatoknak külföldi telepeiből származó jövedelmének adóztatására vonatkozóan az egyes államok között egyezmények jönnek létre. Magyarországnak ilyen egyezményei jelenleg a következő államokkal állanak fent: Németország, Olaszország, Románia, Svédország, Hollandia, a volt osztrák köztársaság, mely szerződés jelenleg is érvényben van és a volt cseh-szlovák köztársaság. Ezeknek az egyezményeknek lényegesebb rendelkezései a következők:

1/ ingatlanokból származó jövedelmek csak abban az államban vonhatók egyenesadó alá, amelyben az ingatlan fekszik.

2/ Hasznát hajtó vállalat szintén csak abban az államban vonható egyenes adó alá, amely ál-

lam területén az üzleti tevékenység folytatására szolgáló üzlettelep van. Ha egy vállalatnak mindkét szerződő állam területén vannak telepei, akkor csakis a belföldi üzletei utáni jövedelme után adózik.

3/ A vállalatokkal egyenlő elbánásokban esnek üzletekben való részesedések is.

4/ A dunai hajózási vállalatok csak abban az országban vonhatók adó alá, amelyben a vállalat székhelye van.

Gyakran szükségessé válik, hogy bizonyos gazdaság-politikai okokból a külföldről származó jövedelem tekintetében viszonyosság hiányában is, az általános szabályoktól eltérő és a vállalatokra nézve kedvező rendelkezések alkottassanak. Ezért a törvény felhatalmazza a pénzügyminisztert ilyen rendelkezések megtételére.

Különösen a magyar szent koronától elszakított területeken működő magyar vállalatok szempontjából volt szükség ilyen kedvezmények megtételére. Eszerint a magyarországi vállalat nem tartozik társulati adót fizetni a trianoni békeszerződés által a Magyarországtól elszakított területén lévő telepeiből, ingatlanaiból,

végül az olyan vállalatok részvényeiből származó jövedelmei után, amely vállalatok 1919. évi január hó első napja előtt az elszakított területen lévő székhellyel alakult magyar vállalatok voltak, vagy pedig a magyar vállalatnak elszakított területen volt telepeiből alakultak át külföldi vállalatokká. Ez a rendelkezés vonatkozik azokra a vállalatokra is, amelyek telepei mind megszállott területen vannak, vagy kizárólag azzal a rendeltetéssel állanak fenn, hogy az utód-államok területén működő volt magyar vállalatból, vagy telepből alakult új utódállambeli vállalat részvényeit tárcájában tartsa. Az adómentesség a részvényekből származó összes jövedelmekre kiterjed. Ezért nem csupán az osztalék formájában kifejezésre jutó jövedelem, hanem minden, a részvény érdekeltsége alapján befolyó bevétel /pl. költséghozzájárulás/ adómentes.

Adómentesség.

Az adómentesség kétféle: állandó és ideiglenes.

Ezek ismét kétfélék lehetnek: teljes és

részleges.

Állandóan mentesek a társulati adó alól:

1/ az államnak egyedárusági és más olyan üzletkörű vállalatai, amelyeket kizárólagosan az állam jogosult folytatni;

nem esnek tehát társulati adó alá a posta, távirda- és távbeszélő üzem, a szesz, a dohány, a só, a lőpor, a mesterséges édesítő szerek egyedárusága és a lottojövedék nyeresége;

2/. az államvasutak;

az államvasutak részére személyes állandó adómentességet állapít meg a törvény, mely nem terjed ki az állam által megváltott, az állam által a háramlási időre bérbevett helyiérdekű vasutakra, amíg azok az államtól megváltási járulékot, vagy bérösszeget kapnak és ezzel kapcsolatban a K.T. rendelkezéseinek megfelelő üzleti működést fejtenek ki;

3/. a letartóztató- és az állami javító- nevelőintézetek által fenntartott ipari és egyéb foglalkoztató intézmények;

ez az adómentesség az intézetek bármely címen befolyó és bármilyen forrásból származó jövedelmére kiterjed, mert azokat a fenntartó

hatóság nem üzletszerűleg, hanem intézetszerűleg kezeli;

4/. a törvényhatósági, községi vásárcsarnokok, közbútorhidak, vízvezetéki, csatornázási, szemétfuvarozási és közvilágítási vállalatok;

ezek a vállalatok általában széleskörű közszükségletet elégítenek ki és ezért abban az esetben is adómentesek, ha hasznothajtó célból alapítottak. Nem terjed ki azonban az adómentesség az ilyen vállalatoknak tulajdonképpen rendeltetésén kívül eső ténykedéséből eredő jövedelmeire;

5/. azok a vállalatok, amelyeknek állandó adómentességét külön jogszabály állapítja meg;

6/. azok a külföldi vállalatok, amelyeknek állandó adómentességét államszerződés biztosítja.

Ideiglenesen mentesek a társulati adó alól azok a vállalatok, amelyeknek adómentességét és annak tartalmát külön jogszabályok biztosítják. Ezek a jogszabályok állapítják meg azt is, hogy ez az adómentesség a pótlékokra mennyiben terjed ki.

Ideiglenesen adómentességben részesíthetők:

1/. helyiérdekű vasutak az engedélyokmány

keltétől számított harminc évre. Szünetel azonban az adómentesség tíz év eltelte után azokban az években, amelyekben a vállalat mérlegszerű tisztanyeresége a mérlegben kimutatott, még törlesztetlen részvények 6%-át meghaladja.

2/. a pénzügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértésben legfeljebb husz évig terjedő időre adómentességet engedélyezhet annak a fürdővállalatnak, amely a gyógyfürdő, vagy éghajlati gyógyintézet, a gyógyhely, vagy az üdülőhely, az ásvány- vagy gyógyviz forgalmának emelése céljából jelentékeny beruházásokat létesített;

3/. azok a közhasználatu gépjármű vállalatok, amelyek személy- és áru fuvarozással foglalkoznak és amelyek községeket, vagy tanyákat kötnek össze, a járatok engedélyezésének időtartama első felére, de legfeljebb öt évre. Az adómentességet, mely a törvényhatósági és a községi pátdóra is kiterjed, a pénzügyminiszter a kereskedelmi miniszterrel egyetértőleg engedélyezi;

4/. azok a vállalatok, amelyek legalább 30 lóerő mechanikai munkaszükséglet mellett husz munkásnál többet foglalkoztatnak, amelyeknél

a gyári jelleget meg lehet állapítani, valamint a legalább ötven háziiparost rendszeresen foglalkoztató vállalatok és háziipari szövetkezetek, ha olyan cikket állítanak elő, melyek Magyarországon nem, vagy nem olyan mértékben állíttatnak elő, amely a szükséglet fedezésére elegendő volna, a termelés érdekében végrehajtott átszervezések, beruházások, vagy üzemi egyesüléseik esetében;

5/. a Magyar-Amerikai Olajipar rt. megalakulásától számított tizenöt évre;

6/. azok a magyar tengerhajózási vállalatok, melyek Magyarországon vannak cégjegyezve, s melyek a törvényes rendelkezéseknek megfelelnek.

Az adómentességet ezeknél a vállalatoknál minden egyes hajóra külön engedélyezik, melynek tartalmát a kereskedelmi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg állapítja meg.

Az adómentesség a vállalat egészére, vagy annak csak egy részére vonatkozhat. A részben adómentes vállalatnál a társulati adót csak az adóköteles üzem után kell kivetni. Ezért az ilyen adómentességek esetében külön szüksé-

ges megállapítani az adóköteles üzem és az adómentes üzem jövedelmét. Ez úgy történik, hogy az adómentességet elkülönített könyvelés vezetésének kötelezettségével engedélyezik, vagy pedig az adómentesség engedélyezésekor a kedvezményezett üzemnek az üzem egészéhez való viszonyát százalékos arányszámmal állapítják meg, amely arányszám szolgál alapul az adóköteles rész és az adómentes rész megállapításánál.

Az adókötelezettség kezdete és megszűnése.

Ujonnan keletkezett vállalatoknál az adókötelezettség az üzletműködés megkezdésének napját követő hónap első napjával veszi kezdetét. Ugyanez a szabály áll az ideiglenes adómentesség megszűnésére is. Az üzleti működés megkezdésének időpontját a vállalatnak az illetékes m.kir. adóhivatalnál be kell jelenteni. Ha a bejelentés helyességéhez kétség fér, azt könyvvizsgálat útján kell ellenőrizni. Az ideiglenes adómentesség megszűnését az adóhivatalok is nyilvántartják, s már a kivetési eljárás során is figyelembe veszik.

Az adókötelezettség annak a hónapnak utolsó napjával szűnik meg, amelyben a vállalat üzleti működését végleg megszüntette. A vállalat megszűnését a m. kir. adóhivatalnál be kell jelenteni. Az üzleti működés megszűnésének feltétele az üzletműködés fogalmába tartozó minden jövedelem forrás végleges megszűnése és nem pedig a cégbirósági bejelentésnek a napja. Az a körülmény, hogy a vállalat üzleti működését ideiglenesen szünetelteti, az adófizetés és a bevallási kötelezettség szempontjából közömbös.

Felszámolás, vagy csőd esetén az előírt társulati adót a felszámolás megkezdését, vagy a csőd megnyitását követő hónap első napjával törölni kell. A felszámolásnak, vagy csőd megnyitásának tehát ugyanolyan következményei vannak, mint az üzleti működés megszüntetésének.

A kényszeregyességi eljárás megnyitása nem ad alapot a kivetett adó törlésére, mivel az eljárás lebonyolítása alatt a vállalat működése nem szünetel.

A felszámolás, vagy csőd tartalma alatt az adókivetés szünetel és csak az eljárás befejezése után kell a társulati adót kivetni.

Ha azonban a vállalat felszámolása három évnél tovább tart, a felszámolás további tartamára a társulati adót ki kell vetni, de a kivetett adó összegét a felszámolási zárószámla alapján kivetett adó összegébe be kell tudni. Csőd esetében három év után sincs adókiivetésnek helye, hanem a társulati adót a felosztási tervben kimutatott adóköteles felesleg alapulvételével a csőd megszűnése után egyszerre kell kivetni.

A felszámolás alatt álló vállalat vagyontát addig felosztani nem szabad, amíg adója megállapítva és az összes adótartozása kifizetve nincs. Ennek elmulasztásából származó károkért a felszámoló és a felügyelő bizottság tagjai egyetemlegesen felelősek. Amennyiben a felszámolók kívánják, a m. kir. adóhivatal köteles igazolni, hogy a felszámolt vállalat adótartozását teljesen törlesztette. Az ilyen értelmű bizonyítvány a felszámolókat és a felügyelő bizottság tagjait kártérítési kötelezettség alól mentesíti.

Elévülés.

Az új társulati adótörvény az elévülés

kérdését az eddigi helyzettől eltérőleg szabályozza. Eddig tulajdonképpen a kincstár adó-kivetési jog⁸ ugyszólván száhasem évült el, mert az elévülés csak akkor következett be, ha az adócsalás felderítésének napjától számított öt év alatt a társulati adót nem vetették ki. Az új szabályozás szerint az adóbevallás esetében a társulati adó kivetéséhez való jog annak a naptári évnek utolsó napjától számított öt év alatt évül el, amelyben a vállalat adóbevallását beadta. Adóbevallás elmulasztása, valamint adócsalás esetén az adókivetéséhez való jog annak a naptári évnek utolsó napját követő tíz év alatt évül el, amelyben a vállalat az adóbevallás benyújtására köteles lett volna, illetőleg amelyben a kincstár megrövidítését eredményező adóbevallását beadta.

Viszont a kincstár által kivetett társulati adót a vállalat kérelmére csak öt éven belül lehet helyesbíteni, kivéve ha a vállalat adóbevallást nem adott, vagy adócsalást követett el.

2. Az adóalap meghatározása.

A társulati adóztatás alapelve, hogy a társulati adót a megelőző üzleti év mérlege alapján évenként kell kivetni. A társulati adó alapja tehát az adóévet megelőző évben lezárt, oly vállalatoknál pedig, melyek üzleti évüket június hó 30. napja előtt zárják le, az adóévben lezárandó üzleti év adóköteles nyeresége.

Tehát azok a vállalatok, melyek üzleti évüket június hó 30. és december hó 31. között zárják le, csupán a mérlegük készítését követő második évben adóznak ezen mérlegük alapján.

Ha a mérleg csonka év eredményét, vagy egy évnél hosszabb időtartam eredményét foglalja magában, évi eredménynek azt a nyereséget kell tekinteni, amely a mérleg időtartalmának az egyévi időtartamhoz való arányában tizenkét hónapra esik. Tehát ha a vállalat üzleti működését pl. július első napján kezdte, akkor ennek a hat hónapnak eredménye szolgál az adókivetés alapjául.

Az első mérleg elkészítéséig azonban az adókivetés nem szünetel, hanem a mérleg elkészül-

téig a legkisebb adó aránylagos részében kell a társulati adót ideiglenesen kivetni és az ekként kivetett adóösszeget az első mérleg alapján kivetett adó összegébe be kell tudni.

Az üzleti év megváltoztatása folytán, ha egy évben két mérleg készül, abban az esetben a két mérleg alapján kell az adóköteles nyereséget kimunkálni.

Felszámolás, vagy csőd esetén a végső elszámolás, vagy a felosztási terv alapján mutakozó felesleg lesz az adó alapja.

Az adóköteles nyereség megállapításánál a mérleg egyenlegéből kell kiindulni. Mérleg alatt a társulati adó szempontjából a nyilvános számadásokra kötelezett vállalatoknál a közgyűlés által jóváhagyott mérleget kell érteni, amelynek nélkülözhetetlen kiegészítő része a veszteség-nyereség számla, valamint a közgyűlésnek a nyereség felosztására vonatkozó határozata.

A mérlegben kimutatott egyenleg azonban különböző okokból gyakran nem mutatja a vállalat valóságos nyereségét. A K.T. bizonyos tartalékolásokat engedélyezhet a vállalt részére, melyek lehetnek nyiltak, vagy titkosak, ezen-

kivül az értékelésnek a szabályai is olyanok, amelyek lehetővé teszik, hogy a vállalat² tényleges nyereségtől eltérő eredményt mutasson ki. Továbbá egyes költségtételek, bizonyos újabb beszerzések, az alkalmazottaknak, vagy a vállalat tulajdonosai részére akár szerződéssel is olyan juttatásokat adhat, melyek a vállalat eredményét hátrányosan befolyásolják. Ezért az új társulati adótörvény az adóköteles nyereség kimunkálására az eddigi szabályozásoktól lényegesen eltérő szabályozásokat hoz be, melynek célja az, hogy a kereskedelmi mérlegtől eltérőleg olyan adómérleget állítson össze, amely a vállalat valódi tiszta jövedelmét mutassa ki. Ezért a mérlegszerű ~~kiszá~~ nyereséghez bizonyos tételek hozzászámítását és bizonyos tételeknek a levonását rendeli el.

A mérlegszerű nyereséghez hozzá kell számítani, vagy a veszteségből le kell vonni:

1/. az előző évről, vagy évekről áthozott veszteséget.

Ez a rendelkezés azt az elvet vallósítja meg, hogy minden üzleti év eredménye önmagában szolgáltatassa az adóalapot, az előző évek eredményétől függetlenül. Tehát a kereskedelmi mér-

legben az előző évekről áthozott veszteségeket az adómérlegben feltüntetni nem lehet;

2/. a vállalat fennállásának első évét követő években elszámolt első szervezési és alapítási költségeket;

Az első szervezési, vagy alapítási költségek alatt azokat a költségeket kell érteni, amelyek a vállalat alapítása körül merülnek fel. Az első szervezési költségeket a Kereskedelmi Törvény szerint a vállalatok öt év alatt számolhatják el, az új társulati adótörvény szerint minden vállalat csak az első évben számolhatja el az üzleti nyereséget csökkentő adómenetes kiadásként;

3/. a vállalati tőke gyarapítására és a vállalat nagyobbitására fordított kiadásokat abban az esetben is, ha azok jogok és jogositványok megszerzésére irányultak.

Vállalati tőke gyarapítására és a vállalat nagyobbitására fordított összegeket csak akkor lehet a nyereséghez hozzászámítani, vagy a veszteségből levonni, ha ezeket az összegeket az adóköteles nyereség kiszámítása szempontjából figyelembe vett üzleti évnek ered-

ményéből vonták le. Nem a vállalati tőke gyarapítása adóköteles általában, hanem csak az üzleti nyereség terhére elvont vagyonszaporulat, vagyis a nyereség tőkésítése adóköteles; pl. a részvényeseknek ellenszolgáltatás nélkül részvényeik, vagy a szövetkezeteknél a szövetkezeti tagok üzletrészeinek ellenszolgáltatás nélküli növelésére fordított összegeket nem lehet az üzleteredmény számla terhére adómentesen elszámolni;

4/. a leltári vagyon pótlásának nem minősíthető új beszerzésekre fordított kiadások, valamint az értékükben részben, vagy egészben leirt, illetőleg tartalékolt leltári tárgyak pótlására fordított kiadások leirt, illetőleg tartalékolt összeg erejéig.

Ezek a rendelkezések minden olyan beszerzésre kiterjednek, amelyek a vállalat üzemének bővítésére, vagy a vállalat vagyonának növelésére irányul. A vállalatoknak az egyes vagyontárgyak értékét módjukban van leírni. Amennyiben a vállalat már egyszer leirt vagyontárgyat szerez be, illetőleg a már egyszer leirt vagyontárgyat új vagyontárggyal helyettesíti, az ilyen beszerzéseket adómente-

sen elszámolni nem lehet. Ha azonban olyan vagyontárgyat szerez be a vállalat, amelynek értékéből még semmit nem irt be, vagy amelynek értékére még semmit sem tartalékol, ez adómentesen számolható el;

5/. a földadó alá tartozó ingatlanok értékének leírására fordított összegeket. Ennek a rendelkezésnek gyakorlati jelentősége az, hogy a vállalatok mérlegében a vagyon részen kimutatott földadó alá tartozó ingatlanok mérlegszerű értékéből a leírásnak helye nincs. Természetesen azok a költségek, melyek, mint a termeléssel kapcsolatos üzemköltségek szerepelnek, adómentesen elszámolhatók;

6/. azt az érték többletet, amely a vállalat tárcájában levő összes értékpapírok, devizák és valuták mérleg szerinti értéke és azoknak az üzleti év utolsó tőzsdei árfolyamán számított értéke, amennyiben pedig nem tőzsdén jegyzett értékekről van szó, azoknak forgalmi áron számított értéke között mutatkozik. Tőzsdén jegyzett papíroknak ^{nem} csupán csak azokat az értékpapírokat kell tekinteni, amelyeket a belföldi tőzsdén jegyeznek, hanem a külföldi tőzsdén jegyzetteket is. A tőzsdén

nem jegyzett papirok értékét a magánforgalomban, vagy a bankok egymás közti forgalmában kialakult értékük fejezi ki. A devizák és valuták értékét jelenleg a Magyar Nemzeti Bank által kiadott hivatalos árjegyzés alapján kell számolni. A K.T. az értékpapírok értékelésére vonatkozólag módot ad a vállalatoknak arra, hogy azokat, vagy a beszerzésük, vagy pedig a tőzsdei áron értékeljék. Ezt megelőzőleg a vállalatoknak módjukban volt a forgalmi ár emelkedése esetén mérlegeikben és ennek alapján adóbevallásaikban az esetleg alacsonyabb beszerzési áron értékpapírállományukat elszámolni s ezáltal az értékpapíron elért még valójában nem realizált nyereséget eltüntetni. De módjukban állott az is, hogy a forgalmi ár csökkenésével bekövetkezett veszteségeiket adóbevallásaikban - és általában ez volt a gyakoribb - feltüntessék, és így egy valójában nem realizált veszteséget állíthattak be;

7/. azt az érték többletet, mely az egész anyagi és árukészlet mérlegszerinti értéke és azoknak az üzleti év végén mutatkozó forgalmi / piaci / áron számított értékek között mutatkozik.

Az értékelésnek ez a módja kötelező még abban az esetben is, ha az áru- és anyagkészlet már az előző évben is a vállalat tulajdonában volt, akár ^{ha} a teljes egészében is, tekintet nélkül arra, hogy az előző évi mérlegben milyen értékkel volt felvéve. A vállalatok áru- és anyagkészlete három csoportra oszlik: anyagra, fél kész árura és kész árura. Az anyagkészletet a vállalat a beszerzési árban és a beszerzéssel kapcsolatos költségekbeⁿ számolja el. A fél kész áruk a feldolgozott anyag értéke és a feldolgozásra fordított költségekből előálló érték alapján számolandó fel. A kész áruknál a vállalat által az üzleti év utolsó hónapjában elért eladási átlagos ár veendő az értékelésnél figyelembe.

Az áruforgalomnak és leltár mennyiségi adatainak ellenőrzése végett a vállalat köteles raktárkönyvet vezetni;

8/. részvénytársaságnak korlátolt felelősségű társasággá való átalakulás esetében azt az érték többletet, amely a vagyontárgyak értékének a korlátolt felelősségű társaság megnyitó mérlegében történt felemelése következtében történt;

9/. a biztosító magánvállalat által leírt azokat a szerzési költségeket, melyek nem abban az évben merültek fel, hanem az ezt megelőző üzleti évből, vagy üzleti évekből származnak, azonban a vállalat nem számolta el annak az üzletévnek terhére, amelyben azok felmerültek;

10/. az alapítók részére nyújtott előnyöket, valamint az alapító igazolványok megváltására fordított összegeket;

11/. a társulati adótörvény 14. és 15. §-ában felsorolt leírásokon és tartalékolásokon felül minden olyan leírt, vagy tartalékolott összeget, amelyeket külön jogszabály adómentesnek nem mond ki.

E rendelkezés szempontjából tartaléknak kell tekinteni minden olyan összeget, amelyet a vállalat a nyereség kimutatásnál bármely módon mellőzött abból a célból, hogy azt a felosztás alól elvonja. Ez a tartalékolás kétféle módon történhetik: vagy úgy, hogy az a vállalat mérlegéből világosan és határozottan kifejezésre jut, vagy pedig úgy, hogy az a mérlegből nem tűnik ki, tehát burkoltan. Az előbbit nyílt, az utóbbit titkos tartalékolásnak nevezzük. Gazdasági szempontból a

titkos tartalékolás a vállalat megerősödése érdekében, vagy az okos üzleti politika céljából indokolt és megengedett, azonban adózási szempontból ezeket a tartalékolásokat nem tekinthetjük adómentesnek. A nyílt tartalékokat az adóhivatalok minden további nehézség nélkül elbirálhatják. A titkos tartalékokat azonban ki kell nyomoznia. Ezért a pénzügyi hatóság~~nak~~ részletes igazolást követelhet, bekérhet egyes számlákat és szükség esetében könyvvizsgálat útján is felderítheti a tényállást. A vállalatoknak külön kötelességük a titkos tartalékoknak a bejelentése. Különös figyelemmel kell lenni az ugynevezett "átmeneti" számlára. Az átmeneti számlának a vezetése igen különböző. Vannak vállalatok, melyeknél az átmeneti tételek aprólékos részletességgel vannak kimutatva, viszont vannak olyan vállalatok, melyek a tételeket egyesítik és egy összegben mutatják ki. Gyakran az átmeneti számlán eredménytételeket is könyvelnek s ezzel titkos tartalékokat alakítanak. A m. kir. adóhivatal az átmeneti számlákat a legnagyobb gonddal kötelese~~k~~k átvizsgálni és elbírálni. A vállalatok pedig kötelesek e számlának a tartalmát feltárni, az

egyes tételeket kellően megvilágítani és a szükséges felvilágosításokat a pénzügyi hatóság rendelkezésére bocsátani;

12/. a vállalati tőke visszafizetésére, vagy kölcsönök törlesztésére fordított összegeket, kivéve, ha a vállalat az engedélyokmányban megállapított határidő elteltével ingyen megát az állam, törvényhatóság, község, vagy az engedélyokmányban megnevezett személy tulajdonába; amennyiben a vállalati tőkét, vagy a kölcsönt a vállalt birtokában levő vagyontárgyak átengedése útján fizetik vissza, vagy törlesszik, az adóköteles nyereség megállapításánál a visszafizetésre, vagy törlesztésre felhasznált vagyontárgyakat forgalmi értékükkel kell számításba venni.

E jelen szabály alkalmazásánál mindig azt kell vizsgálni, hogy történt-e tényleges juttatás, amelynek következtében a vállalat vagyonának egy része ellenérték nélkül a részvényes, vagy társasági tag, vagy a hitelező birtokába;

13/. a részvények, üzletrészek és társasági betétek után felszámított kamatokat;

14/. azokat a kamatokat, amelyeket családi részvénytársaság saját részvényeseinek, vagy

korlátolt felelősségű társaság tagjainak, vagy ezekkel együtt adózó családtagoknak fizet. Családi részvénytársaságok alatt értjük az olyan részvénytársaságokat, amelyeknek a részvényei a tőzsdén jegyezve nincsenek, alaptőkéjük csekély számu, rendszeren magasabb névértékű részvényre oszlik, s ezeknek a részvények kisszámu részvényes, rendszerint egy család birtokában vannak. Ennek a rendelkezésnek a célja az, hogy a vállalat jövedelmét ne lehessen jogtalanul felszámított kamatok, vagy egyéb címen a vállalat tulajdonosai részére adómentesen kifizetni, illetőleg az adóalapból elvonni. Ha azonban a vállalat igazolja, hogy a kölcsönt nyújtó részvényes, vagy társasági tag a vállalat által részére fizetett kamatokat az adókiadás évére benyújtott jövedelem- és vagyonadó bevallásában ^{számláz} benyújtotta, abban az esetben az részvényes, vagy a társaság tagjának kifizetett kamat adómentes;

15/. a korlátolt felelősségű társaság tagjai, valamint az ezekkel együtt adózó családtagok részére a vállalatban végzett bármely munkateljesítmény ellenértéke fejében kifizetett összegeket.

Ez a rendelkezés azt jelenti, hogy a korlátozott felelősségű társaság tagja a vállalatban végzett bármilyen munkájának ellenértékét csak a nyereségben való részesedés formájában kaphatja;

16/. a vállalatnál vezető állásban lévő tisztviselők részére összesen kifizetett járandóságoknak azt a részét, amely a vállalat által tisztviselői részére kifizetett összegek 15%-át meghaladja. Ha azonban az összes tisztviselői járandóságok 15%-a kevesebb, mint egy-egy vezető tisztviselő után 20.000 pengővel számított összeg, akkor csak annyit lehet ezen a címen számításba venni, amennyi a vezető állásban levő tisztviselők részére kifizetett járandóságok és az egy-egy vezető tisztviselő után 20.000 pengővel számításba vett összeg között mutatkozik. Vezető állásban levő tisztviselőnek kell tekinteni azt a tisztviselőt, akinek bármely címen élvezett szolgálati járandósága az évi 20.000 pengőt meghaladja.

Tisztviselőnek általában azt kell tekin-

teni, aki a vállalat működésében elméleti, vagy gyakorlati tudása alapján tulnyomó részben értelmiségi természetű munkakörben vesz részt és a vállalattal szolgálati viszonyban áll.

A vállalat adóbevallásához kimutatást kell, hogy csatoljon, amelyben fel kell tüntetnie a tisztviselők részére kifizetett járandóságok összegét és ezen felül külön is a vezető állásban lévő tisztviselőket név szerint és azok járandóságait egyénenként;

17/. a reprezentációs kiadásoknak azt a részét, mely a vállalat természetével és terjedelmével arányban nem áll.

Képviseleti kiadások alatt a vállalat tekintélyének külsőségeiben való fenntartásával kapcsolatos kiadásokat kell érteni. Az adóbevallás benyújtásakor a vállalat köteles a könyveiben ilyen címen elszámolt kiadásokat részletesen kimutatni és azoknak a felhasználását hitelt érdemlően igazolni;

18/. a vállalat által kezelt nyugdíjalapoknak, vagy segélyalapoknak, továbbá a vállalat által kifizetett nyugdíjaknak azt a részét, amely a vállalat természetével és

terjedelmével összhangban nem áll.

A jelen rendelkezés azt a célt akarja elérni, hogy a vállalat ne vonhassa el nyereségének tetszés szerinti részét az adóztatás alól azzal, hogy indokolatlanul nagy összegeket fordít nyugdíj-és segélyalapja javára. A vállalat adóbevallásával kapcsolatban köteles kimutatni az általa fizetett nyugdíjak összegét - a hav¹ 300 pengőt meghaladó nyugdíjasok egyénenkénti felsorolása mellett - abból a célból, hogy a m. kir. adóhivatalnak módjában álljon elbírálni, hogy a vállalat által a nyugdíjalapba elhelyezett összeg arányban áll-e adófizetési kötelezettségével;

19/. A vállalat külföldi telepeitől felvett kölcsönök kamataira fordított összegeket;

20/. a külföldi vállalat, anyaintézet, vagy telep, továbbá a holding -társaság üzleti költségeiből a belföldi telepre áthárított részt, illetőleg a belföldi teleppel arányban nem álló részt;

21/. a vállalat által külföldiek részére kifizetett szabadalmi és védjegy használati jog, gyártási titok, szerzői jog és ezekkel rokon természetű más jogositványok használa-

ta fejében fizetett összegeknek azt a részét, amely az átengedett jogosítvány révén elért forgalom 5%-át meghaladja.

A korlátozás kizárólag azokra az esetekre vonatkozik, amikor a jogosítvány használati díja külföldi részére fizettetik ki. Ha a jogosítvány használati díját belföldi személy részére fizetik ki, ez adómenetesen számolható el;

22/. a kötelezettség nélkül teljesített ingyenes szolgáltatások pénzben kifejezett értékét, a rejtett nyereség juttatásokat, ajándékokat, kivéve az államnak s az állam által kezelt alapoknak, valamint közművelődési, közoktatási és közjótékonyosságú célra juttatott adományokat, továbbá a szokásos ujévi és egyéb hasonló, az üzlet érdekében adott ajándékokat.

Ha a vállalat valamely ilyen kiadását adómenetesen akarja elszámolni, köteles megjelölni annak célját és név szerint megnevezni azokat, akiknek részére a juttatás történt. Az üzlet érdekében adott és az üzleti életben szokásos ajándékokat a vállalat természete és terjedelme szerint kell elbi-

rálni;

23/. az üzemet nem terhelő adókat és illetékeket.

Az üzemet nem terhelő adók alatt általában azokat az adókat kell érteni, amelyekkel kapcsolatban valamely jogszabály úgy rendelkezik, hogy azok viselésére a munkaadó akkor sem köteles, ha az alkalmazottra kivethető adókat szerződés, vagy alapszabályok szerint, vagy más alapon egyébként viselni tartoznák;

24/. a jogszabályba ütköző cselekmények és mulasztások miatt folyamatba tett eljárás eredményeként befizetett pénzbüntetéseket és bírságokat, valamint az ezekkel kapcsolatban felmerült eljárási költségeket;

25/. általában mindazt a nyereséget, amely a vállalat üzleti könyveiben kifejezésre nem jut. A jelen §-ban foglalt szabály azt célozza, hogy a társulati adó alól mentes ne maradjon a vállalatnak az a nyeresége sem, amelyet bármely oknál fogva nem számolt el könyveiben. Minthogy az ilyen nyereségek a vállalat mérlegéből és nyereség- veszteség számlájából nem tűnik ki, a vállalat köteles ezeket az adóbe-

vallással egyidejűleg bejelenteni.

A nyerséghez hozzá nem számítható összegek:

Az adóköteles nyerség kiszámításánál a mérlegszerű nyereséghez nem szabad hozzászámítani, vagy a veszteségbe nem szabad levonni azokat az összegeket, amelyeket:

1/ a vállalat nyugdíjalapba helyezett, vagy alkalmazottainak külön kezelt nyugdíj- vagy segélyalapjához a megállapított korlátok között juttatott;

2/ a biztosító magánvállalat által a díjtartalékba, az árfolyam ingadozási tartalékba helyezett, vagy az általános biztonsági tartalékhoz csatolt, továbbá a bejelentett, de az üzleti év végén még ki nem egyenlített károk erejéig tartalékolt összegek;

3/ a vállalat az épületeke, gépek, gyári eszközök, üzleti felszerelések és berendezések elhasználása által bekövetkezett értékcsökkenés leírására fordított, vagy ily célból tartalékalapba helyezett.

Az értékcsökkenési leírás, illetőleg értékcsökkenési tartalék célja az, hogy a vagyontárgyak elhasználása folytán a vállalatot ért

veszteség, a használat egész idejére arányosan szétosztassék. Értékcsökkenés címen leírásnak vagy tartalékolásnak van helye mindazoknál a vagyontárgyaknál, amelyek - az anyag~~x~~- és áru-készleten kívül - az üzletviteléhez szükségessék. Az egyes vagyontárgyak értékének leírásánál a vállalat kétféle módon járhat el: vagy úgy, hogy a használati időtartam alatt a vagyontárgyat leírja, vagy úgy, hogy a mérlegének a tőke ellátási oldalán tartalékot létesít, amelyet minden évben az előre megállapított leirási terv szerint növel, míg a vagyontárgy értékét a mérleg vagyonoldalán teljes ~~m~~ értékében beállítja. Akár így, akár úgy jár el a vállalat, a leírás, vagy helyes tartalékolás helyes mértékének megállapításánál abból a megfontolásból kell kiindulnia, hogy egy bizonyos vagyontárgy milyen hosszú idő alatt használdik el. Általános irányelvül az adóhatóságok a leírásnak a következő módjait szokták elfogadni; hogy az épületek értékéből 2 % egyéb vagyontárgyak értékéből 7.5% leírás, illetőleg tartalékolás nem kifogásolható. Ezenkívül az adóhatóság a leírásra és tartalékolásra fordított összegek helyessége szempontjá-

ból bírálat tárgyává tehetik, hogy a vállalat ~~az~~ adómentesen milyen összegeket fordított a karbantartásra és javításra, miután a karbantartás és a javítás a használat időtartalmát bizonyos mértékig meghosszabbítja. Ezért minden egyes vagyontárgyra külön-külön kell elbírálni a leírás, vagy tartalékolás mértékét. Ebből a célból a vállalatnak a tartalékolásra vonatkozólag minden vagyontárgyról pontos kimutatást kell vezetnie.

A leírás, vagy tartalékolás határa az egyes vagyontárgyaknak a leltárban kitüntetett értéke. Az értéken túli tartalékolás adóköteles;

4/ ingyenes háramlás esetében a vállalat a háramlás alá eső vagyon értékéből a háramlási idő tartalma alatt aránylagosan leirt, vagy tartalékolt.

Az ily módon tartalékolt összegek vizsgálataánál figyelemmel kell lenni arra, hogy a leirt, vagy tartalékba helyezett összeg levonása után a háramló vagyontárgynak a mérlegben kimutatott értéke ne legyen kisebb, mint amilyen a háramlási időből még hátralévő részre arányosan esik;

5/ a vállalat a szabadalmi, vagy az időtartamhoz kötött egyéb jogok értékéből az időtartammal aránylagosan leirt, vagy tartalékol;

6/ a vállalat mérlegében behajthatatlan, vagy kétes követelések címén veszteségként leirt, vagy tartalékol.

Behajthatatlan az a követelés, melyről már bebizonyult, hogy az adóstól abból semmit sem lehet behajtani, kétes pedig az olyan követelés, amelyről megállapítható, hogy az adós rossz anyagi helyzete miatt a maga egészében behajtható nem lesz. A vállalat akkor jár el helyesen, ha a behajthatatlan követeléseket teljes összegében leírja, a kétes követelésekénél pedig azt a részt, amelynél előre megállapítható, hogy behajtható nem lesz. A behajthatatlan követeléseket az adósok személy szerinti kimutatásával és a behajtás érdekében tett lépések eredménytelenségét igazoló iratok bemutatásával kell igazolni. A kétes követeléseket szintén tételenként kell felsorolni és meg kell jelölni azokat az okokat, amelyek a leírást, illetőleg a tartalékolást szükségessé teszik. Az adóhivatalok ezeket a bejelentéseket szigorúan ellenőrzik és azokra vonatkozóan

a vállalatoktól igazolást kérhetnek. Ha a behajthatatlan leirt, vagy tartalékolts követelés később teljes egészében befolyyna, ezt a vállalat adóköteles nyereségként kell elszámolja.

Az értékpapírok, devizák, valuták, valamint az anyag- és árukészlet értékének a törvény 13§-ának 6. és 7. pontjában foglalt rendelkezések szerinti megállapításánál, mely szerint az értékelésnek a forgalmi árat kell alapul venni, az így megállapított érték és az értékeknek beszerzési, illetőleg előállítási árával szemben jelentkező többletet érték^{különbözeti}~~különbözeti~~ tartalékként, illetőleg árfo-lyamkülönbözeti tartalékként kell elszámolni. Ezt a tartalékot adómentesen kell kezelni.

Fontos közgazdasági érdekből a pénzügyminiszter megengedheti, hogy a vállalatok meghatározott ~~vél~~ra, az itt felsorolt eseteken felül is adómentesen tartalékoljanak, vagy leirjanak.

Nem lehet hozzászámítani az adóköteles nyereség kiszámításánál a mérlegszerű nyereséghez, illetőleg a veszteséghez hozzá kell számítani:

1/ az előző évekről áthozott nyereséget;
2/ a megadóztatott tartalékból felhasznált összegeket;

3/ a tantiemadó alá tartozó összegeket, valamint a tiszta nyereségből a vállalat alkalmazottainak kifizetett jutalékokat, vagy jutalmakat;

4/ a részvénytársaságok új részvényeinek kibocsátásánál a névértéken felül befolyt összegeket.

Az így befolyt összegek az ugynevezett felpénzek minden körülmények között adómentesek. Ebből a szempontból közömbös az is, hogy ezek a felpénzek készpénzben, vagy más javakban folytak be. A részvények átvevői által esetleg fizetendő kamatok felpénznek nem tekinthetők;

5/ a vállalat anyagi helyzetének rendezése érdekében eszközölt rendkívüli leírások, amelyek a vállalati tőkéből, vagy tőketartalékokból nyerik fedezetüket;

6/ azokat az összegeket, amelyeket az állam, törvényhatóság, vagy község a vállalat anyagi helyzetének rendezése céljából juttat a vállalatnak anélkül, hogy erre a juttatásra

egyébként kötelezve volna.

Ez a rendelkezés nemcsak az állam, törvényhatóság, vagy község üzemekre, hanem minden, a társulati adótörvény hatálya alá tartozó vállalatra kiterjed. Célja az, hogy a közérdekből a vállalat megerősödésére juttatott összeget, melyek nem tartoznak a vállalat rendes bevételei~~ik~~ közé, adómentesen kezeltesse. Ennek az adómentes kezelésnek két feltétele van, nevezetesen, hogy a juttatás a vállalat anyagi helyzetének megerősödését célozza és hogy az önkéntes elhatározásból történjék. Az adómentes kezelés feltételeinek fennforgását a támogatást nyújtó állam, törvényhatóság, vagy község által kiállított bizonyítvánnyal, vagy a támogatás kérelmében hozott határozattal kell igazolni;

7/ a fogyasztási- és értékesítő szövetkezeteknél a tagoknak vásárlásaik, vagy a szövetkezet útján értékesített termelvényeik értéke arányában, a szövetkezet~~ek~~ formában működő biztosítási vállalatoknál pedig a tagoknak díj fizetésük arányában kifizetett visszatérítést. Ennek a rendelkezésnek a célja, hogy

a falusi lakosság termelvényeinek értékesítését lebonyolító értékesítő szövetkezetek fejlődését előmozdítja. Ezeknél a visszatérítések-nél a felosztás alapja nem az üzletrészek száma, hanem a tag által a vásárlások alkalmával teljesített fizetések összege az értékesítés-re átadott terményeknél a tag részére kifizetett összeg, biztosító szövetkezeteknél pedig a tag díjfizetésének összege. Ezt a körülményt az adóhivatal a szövetkezet könyveinek megvizsgálásával is ellenőrizni köteles. Ez a visszatérítés akkor is adómentes, ha a szövetkezet mérlegéből nem tűnik ki, hanem a közgyűlési határozat a nyereség felosztásánál rendelkezik a visszatérítés felől;

8/ a biztosító magánvállalat által az életbiztosítási ügyletekből a biztosított feleknek kifizetett nyereség részesedést;

9/ a bányavállalatoknak a szénjog végleges átengedéséért a föld tulajdonosa részére fizetett vételár évenkénti 2%-át mindaddig, míg a vételárat a levonás összege ki nem meríti, feltéve, ha a szerződést egy éven belül a m. kir. adóhivatalnál bemutatja.

E rendelkezés szerint a bányavállalat-

nak jogában áll a szénjog átengedéseért a föld tulajdonosa részére fizetett vételárat 50 év alatt leírni. A rendelkezés értelmében a föld tulajdonosával kötött egyezményt a megkötéstől számított egy éven belül be kell mutatni a m. kir. adóhivatalnál, mely ezeket a szerződéseként nyilvántartásba veszi;

10/ a vállalat külföldön levő telepeinek értékesítésénél az előző évi mérlegben kitüntetett értéken felül befolyt összegeket, feltéve, hogy azokat a részvényesek, vagy a társasági tagok között sem egészben, sem részben fel nem osztották. Ha a vállalat a többletet nyíltan tartalékolja, annak nyilvántartása az adómentes tartalékokra előírt módon történik. Ha azonban a vállalat a többletből rejtett tartalékot létesít, azt köteles az elszámolás módjának közlése mellett a pénzügyminiszternek részletes kimutatásban bejelenteni. Ha a vállalat az ily módon tartalékoltt összeget bármikor és bármilyen célra felhasználja, köteles esetről esetre a pénzügyminiszternek egyidejűleg jelentést tenni. Ez a kedvezmény illeti meg a vállalatot akkor is, ha külföldi részvényeit értékesíti abban az esetben, ha a rész-

vények valamely külföldi vállalat összes részvényei 25%-át tartja kezében, illetőleg ha igazolja, hogy eredetileg 25% volt a vállalat birtokában és ezeknek egy részét már időközben értékesítette;

11/ a pénzügyminiszter által a vállalat kérésére adó alól mentesített azon összegeket, melyeket a vállalat anyagi helyzetének rendezése céljából a részvényesek, vagy hitelezők ingyenesen juttatnak a vállalatnak, feltéve, hogy a juttatásra a vállalat fennmaradása érdekében szükség van.

A vállalat ilyen irányu kérelmét a tényállás részletes ismertetése mellett tartozik előterjeszteni. A m. kir. adóhivatal a törvény szerint megkívánt feltételek fennforgását - esetleg könyvvizsgálat útján a megállapítja s a pénzügyigazgatóságnak jelentést tesz. A kedvezmény engedélyezésére a pénzügyigazgatóság a pénzügyminiszternek tesz javaslatot.

Az adóköteles tiszta nyereség megállapítása céljából szükség van a mérleg és a veszteség-nyereségszámla részletesebb vizsgálá-

tára. Különösen megvizsgálhatja a mérleget, a veszteség-nyereségszámlát abból a szempontból, hogy a vállalat által kölcsönvett tőkék a saját tőkékkel arányban állanak-e, vagy nem. A kölcsön-tőkének a saját tőkéhez való viszonya általános érvényű szabállyal nem állapítható meg, ez függ részben a vállalat nemétől, részben pedig a gazdasági, vagy pénzügyi viszonyoktól és a vállalat termelő képességétől. A pénzügyi hatóságok eljárásánál alapelv az, hogy a saját tőkéhez viszonyítva aránytalanul nagy üzleti forgalmat lebonyolító vállalat, amely a forgótőke tulnyomó részét a tőkeérdekeltség által nyújtott kölcsönök útján szerezte meg, üzleti nyereségét e kölcsönökkel kapcsolatban fizetett kamatokkal és jutalékokkal ne csökkenthesse. A vállalat által fizetett azon kamatokat és jutalékokat, amelyek a piacon szokásos jutalékokat és kamatokat meghaladja, a kölcsönvett tőkének a saját tőkéhez ^{való} viszonyára és a hitelezőnek a vállalattal való kapcsolataira tekintet nélkül, általában az adóztatás alól elvont nyereségnek kell tekinteni.

A tényleges üzleteredmény kinyomozása érdekében a családi részvénytársaságoknál, a

részvénytársaság és részvényesei, a korlátolt felelősségű társaság és tagjai, a belföldi vállalat és külföldi telep, a külföldi vállalat és belföldi telep, ugyanazon konszernbe tartozó vállalatok, végük az egymással kartelbe lépett vállalatok között létrejött adás-vételi ügyletekkel ~~írá~~ kapcsolatban a számlázás módját és helyességét a pénzügyi hatóságoknak kötelességük ellenőrizni. Mert az alacsonyabb összegű számlázás alkalmas mód lehet a nyereség egy részének a rosszabb anyagi helyzetben levő vállalat áttolására és így a nyereség szabályozására. A m. kir. adóhivatal köteles megvizsgálni, hogy a számlázás forgalmi áron történt-e, továbbá, hogy az önköltségi és a beszerzési árak szabályszerűen forgalmi árak megfelelően vannak-e elszámolva.

3. A társulati adó kulcsa.

A társulati adónak a kulcsa a vállalat egész nyereségére nem azonos, hanem rétegesen emelkedik, vagyis lépcsőzetes /gradualis/.

Azoknál a szövetkezeteknél, amelyek üzletrészeik után 6%-nál nagyobb osztalékot nem

fizetnek, továbbá a korlátozott felelősségű társaságoknál az adókulcs százalékos, az adóköteles évi nyereség után. Az állam, a törvényhatóság, s a községek vállalatai fokozatos adókulcs alá esnek.:

A lépcsőzetes adókulcs a rentabilitás elvén épül fel. A lépcsőzetesség következménye, hogy az adókulcs nem alkalmazható egységesen az egész nyereségre, hanem a magasabb százaléku adókulcs alá mindig csak a nyereségnek az a része vonható, amely az alacsonyabb kulcs alá tartozó réteget felül haladja. A rentabilitás elvéből pedig az következik, hogy minél kisebb a saját tőke aránya a nyereséghez, vagyis minél kisebb az a saját tőke, amelynek közreműködése mellett a nyereség létrejött, annál magasabb az adókulcs, viszont minél magasabb a saját tőke eredményezte^a nyereséget, annál alacsonyabb az adókulcs. Lépcsőzetes az adókulcs részvénytársaságoknál, szövetkezeteknél - melyek 6%-nál nagyobb osztalékot nem fizetnek - a részvényekre alakult betéti társaságoknál, a bányatársulatoknál, közforgalmu vasutaknál, takarékpénztáraknál:

lépcsőzetes az adókulcs:

16%, ha az adóköteles évi nyereség a vállalat saját tőkéjének 10%-át nem haladja meg;
18% az adóköteles nyereség az után a része után, amely a vállalat saját tőkéjének 10%-ánál nagyobb, de 15%-át nem haladja meg;
20% az adóköteles nyereség az után a része után, amely a vállalat saját tőkéjének 15%-ánál nagyobb, de 20%-át nem haladja meg;
22% az adóköteles nyereség azután a része után, amely a vállalat saját tőkéjének 20%-ánál nagyobb, de 25%-át nem haladja meg;
24% az adóköteles nyereség az után a része után, amely a vállalat saját tőkéjének 25%-ánál nagyobb, de 30%-át nem haladja meg;
26% az adóköteles nyereség az után a része után, amely a vállalat saját tőkéjének 30%-ánál nagyobb, de 35%-át nem haladja meg;
28% az adóköteles nyereség az után a része után, amely a vállalat saját tőkéjének 35%-ánál nagyobb, de 40%-át nem haladja meg és
30% az adóköteles nyereség az után a része után, amely a vállalat saját tőkéjének 40%-át meghaladja;

Állami, törvényhatósági és községi vállalatoknál, ha az adóköteles nyereség:

6000 pengőt nem halad meg	5%
6000 P-től 12.000 P-ig	6%
12.000 P-től 18.000 P-ig	7%
18.000 P-től 24.000 P-ig	8%
24.000 P-től 36.000 P-ig	9%
36.000 P-ig 48.000 P-ig	10%
48.000 P-ön felül 60.000 P-ig	12%
60.000 P-ön felül	15%.

Adóköteles nyereség hiányában a vállalatok nem maradhatnak adózatlanul. Ebben az esetben a minimális adókulcsot kell alkalmazni, amely minimális adókulcs a tőke és az üzleti forgalom viszonyától függ. Az ipari és a kereskedelmi vállalatok minimális adókulcsa 2%-ról fokozatosan 1%-ig emelkedik. Az emelkedés mérve attól függ, hogy az adózó vállalat üzleti forgalma hányszorosát teszi ki a saját tőke összegének. Azonban az így megállapított adónak az összege nem lehet kevesebb részvénytársaságoknál, részvényekre alakult betéti társaságoknál, bányatársulatoknál, közforgalmu vasutaknál, takarékpénztáraknál 300 pengőnél; korlátolt felelősségű társaságoknál 200

pengőnél.

Üzleti forgalom alatt azoknak a javaknak pénzben kifejezett együttes értékét kell érteni, amely a vállalatot az üzleti évben szállításai és munkateljesítményei ellenértéke fejében megillette. Tehát nem csupán a készpénzzel, hanem váltóval, áruval, vagy munkateljesítménnyel történt fizetéseket, jóváírásokat és munkateljesítményeket is figyelembe kell venni. Több áruszámla vezetése esetében az üzleti forgalom megállapításánál valamennyi áruszámlát figyelembe kell venni. Az üzleti forgalomra vonatkozó adatokat a vállalatnak adóbevallásában be kell jelenteni.

Az új vállalatoknál a társulati adót a legkisebb összeggel a vállalat üzletkörére való tekintet nélkül ki kell vetni s az ily módon kirótt adót az első mérleg eredménye alapján kivetett adóba be kell tudni.

A biztosító vállalatoknál a minimális adókulcs a díjbevételek 1%-énél kisebb nem lehet. Díjbevétel alatt az összes biztosítási ügyletekből bevételezett biztosítási díjat kell érteni.

Közforgalmu vasutaknál a minimális adó-

kulcs 1%-nél kisebb nem lehet.

II. Eljárási szabályok.

1. Kivetési eljárás.

Bevallás.

A vállalat köteles évenként társulati adóbevallást benyújtani. A bevallás beadásának határideje a mérleg megállapítását követő 30 nap, de legkésőbb az üzleti év utolsó napját követő három hónapon belül kell az illetékes m. kir. adóhivatalhoz beadni. A bevallás szabályszerűnek csupán csak akkor tekinthető, ha cégszerű aláírással van ellátva. A bevallást a m. kir. adóhivatalnál, valamint az előljárásságoknál beszerezhető bevallási iv egyes rovatának pontos kitöltése mellett történik. A bevallások tartalma hivatalos titok. A bevallási nyomtatvány lényegében három részre oszlik, az első részben a mérlegszerű nyereséget és azokat a számszerű adatokat kell bevallani, melyek a mérlegszerű nyereséget növelik, vagy csökkentik a veszteséget; a második részben azokat a tételeket kell bejelenteni, amelyek

a mérleg egyenlőségének megállapításánál teher-tételként számításba nem vétettek, de amelyek a mérlegszerű nyereséghez nem számíthatók, illetőleg a veszteségből le nem vonhatók, végül a harmadik részben ki kell mutatni és meg kell tenni mindazokat a bejelentéseket, melyeket a törvény, vagy az utasítás kifejezetten elrendel.

A bevallások kitöltésének módját a pénzügyminiszter szabályozza.

Felszámolás alatt, vagy csőd esetében a vállalat köteles számadásait évenként március hó végéig az illetékes adóhivatalnak benyújtani.

Az adóbevallás beadására a m. kir. adóhivatal indokolt esetben halasztást engedélyezhet.

Az adóbevalláshoz csatolni kell a mérleget és veszteség-nyereségszámlát, az üzleti jelentést, a mérlegszerű nyereség felosztására vonatkozó határozatot és általában mindazokat az adatokat, amelyek a társulati adó helyes kivetéséhez szükségesek.

Amennyiben a vállalat bevallását azonos oknál fogva nem bírja benyújtani, mert rajta

kivül álló okok miatt a közgyűlést nem tudja megtartani, az adóbevallás elhalasztására csak akkor adhat engedélyt az adóhivatal, ha a közgyűlés megtartását a kereskedelemügyi miniszter a pénzügy-miniszterrel egyetértőleg későbbi időpontra engedélyezte.

Ha a vállalat a kitűzött határidő alatt bevallását nem adja be, a m. kir. adóhivatal annak beadására felhívást intéz. Ha a felhívás kézhezvételétől számított 15 nap alatt sem adta be a bevallását, a m. kir. adóhivatal a társulati adó kivetéséhez szükséges adatokat a vállalat költségére foganasítandó könyvvizsgálat útján szerzi be.

A könyvvizsgálat elrendeléséről a vállalatot végzéssel kell értesíteni és azt rendszerint a vállalat üzlethelyiségében, vagy a m. kir. adóhivatalnál kell megtartani. A könyvvizsgálatot rendszerint pénzügyi szolgálatban alkalmazott könyvszakértő foganasítja a m. kir. adóhivatal által kirendelt pénzügyi tisztviselő közreműködésével. A könyvvizsgálatnál a vállalat képviselője jelen lehet és ellenőrző szakértőt is alkalmazhat. Ellenőrző szakértő csak hites könyvvizsgáló

lehet, kivéve ~~x~~ ha a könyvvizsgálat megtartásának helyén hites könyvvizsgáló nem lakik. A könyvvizsgálat lefolyásáról kimerítő jegyzőkönyvet kell felvenni és abba az ellenőrző szakértőnek a véleményét is fel kell venni.

Ha a vállalat a könyvek felmutatását megtagadja, azoknak lefoglalását a m. kir. adóhivatal végzéssel elrendelheti.

Az adókivetés helye.

A társulati adót a vállalat székhelye szerint illetékes pénzügyigazgatóság székhelyén levő m. kir. adóhivatal évenként veti ki. Ha az illetékesség kérdésében vita merül fel, az adókivetésre illetékes m. kir. adóhivatalt a pénzügyminiszter jelöli ki. Ha a vállalat székhelye külföldön van, a belföldi képviselőt székhelyét a vállalat belföldi székhelyének kell tekinteni.

Azoknál a vállalatoknál, melyek főtelep és fióktelep útján fejtik ki tevékenységüket és a vállalat telepei máshol fekszenek, mint a székhelye, abban az esetben a kivetett társulati adót meg kell osztani a telephelyek

szerint. A kivetett társulati adó 20%-át a vállalat székhelyén, 80%-át a telep községében kell előírni. Ha a vállalatnak több községben van telepe, akkor a kivetett adó 80%-át a vállalat telepeinek nyers bevételei arányában kell azokban a községekben előírni, amelyekben a vállalatnak telepei vannak.

A m. kir. adóhivatal az adót az adó kivétéssel egyidejűleg megosztja és arról az érdekelt községeket és az illetékes m. kir. adóhivatalokat értesíti. A megosztás ellen nemcsak a vállalat, hanem az érdekelt községek is fellebbezéssel élhetnek.

A kivetett társulati adót a vállalattal fizetési meghagyás útján közölni kell.

Időszaki könyvvizsgálat.

Az adóalap kimunkálása megokolttá teszi, hogy a vállalat üzleti könyvei bizonyos időközönként kötelezőleg megvizsgáltassanak. Ezért a m. kir. adóhivatal a vállalat által beterjesztett adóbevallás mérleg- és veszteség-, nyereségszámla ellenőrzése céljából a vállalat üzleti könyveit legalább egyszer meg-

vizsgálni köteles három évenként. Ha a könyvvizsgálat eredményeként megállapított adóalap a kivetésnél megállapított adóalapot legalább 10%-kal meghaladja, a könyvvizsgálat költségeit a vállalat viseli.

2. Évközi változások.

Ha az adóalap valamely része adózatlanul marad, és adócsalás miatt eljárásnak helye nincsen, a pénzügyminiszter a fizetési megtagadás kézbesítésétől számított két év alatt új adókivetést rendelhet el. A vállalatot az új adókivetés elrendeléséről értesíteni kell.

Az adókivetésnek befejezése után a kivetési munkálatokat a pénzügyigazgatóság - a meg nem fellebbezett tételeket is kivétel nélkül - a fellebbezések elintézésével megbízott tisztviselőjével felülvizsgáltatni köteles. Amennyiben a felülvizsgálati eljárás során annak megállapítása történik, hogy az adóhivatal elnézése folytán az adóköteles nyereség egy része adózatlanul maradt, ilyen esetben új adókivetést kell elrendelni. Ha az adóhivatal az adókivetésnél az adókulcsot hely-

telenül alkalmazta, ebben az esetben nem új adó-kivetési eljárásnak van helye, hanem fellebbezésnek.

Az adókötelezettség megszűnése, valamint felszámolás és csőd esetében az adótörlésre irányuló kérelmet az m. kir. adóhivatalnál kell benyújtani. Az adótörlés kérdésében első-fokon a m. kir. adóhivatal dönt.

III. Jogorvoslatok.

1. Fellebbezés.

A társulati adóról szóló fizetési meghagyás, valamint az adótörlés kérdésében hozott határozat ellen, továbbá az adó megosztása ellen úgy a vállalat, mint az érdekelt közösségek fellebbezéssel élhetnek a pénzügyigazgatósághoz. A fellebbezést a fizetési meghagyás, határozat, vagy végzés kézbesítésétől számított 15 nap alatt kell írásban benyújtani a. m. kir. adóhivatalnál.

A vállalat a fellebbezésben felhozott állításait már a fellebbezés benyújtásakor köteles bizonyítani s egyben könyvvizsgálatot is

kérhet. A könyvvizsgálat megtartását csak abban az esetben lehet megtartani, ha a fellebbezésnek teljes egészében hely adatik. A m. kir. adóhivatalok a hozzájuk beérkezett fellebbezéseket a pénzügyigazgatóságokhoz teszik át.

A pénzügyigazgatóság a fellebbezés elbírálása során nemcsak a vállalat által vitásá tett szempontokat, hanem az egész kivetést köteles megvizsgálni. Amennyiben szükséges, a pótlásokat elrendelheti, tanukat, szakértőket hallgathat meg, könyvvizsgálatot tarthat. A határozata meghozatalánál nincsen kötve az első-foku kivetéshez, hanem attól függetlenül, önállóan határoz.

Az új társulati adótörvény az eddigi helyzettel szemben bizonyos pontosan meghatározott kérdések esetében a végső fokon való határozathozatalt kivette a közigazgatási bíróság kezéből és a döntést egy ujonnan alakított Országos Döntőbizottság kezébe tette.

A pénzügyigazgatóság második-foku határozata ellen tehát részben a közigazgatási bírósághoz intézett panasznak, részben pedig az országos döntőbizottsághoz ^{vagy} fellebbezésnek van

helye.

Az Országos Döntőbizottság dönt általában az adóköteles nyereség megállapításánál számitásba veendő reprezentációs kiadások, a nyugdíj és segélyalapok javadalmazásai, a külföldi igazgatási és ellenőrzési költségek, a szabadalmi díjak és főként a nyereségjuttatásnak minősített kamatok és jutalékok, végül a számlázások felülvizsgálata során eszközölt kérdésekben, vagyis azokban a kérdésekben, amelyekkel kapcsolatban célszerűnek látszik a gazdasági életet gyakorlatilag is alaposan ismerő szakfeérfiak ítélkezésének.

Az Országos Döntőbizottság tagjait a pénzügyminiszter nevezi ki fele részben, fele részben pedig egymásközti egyenlő arányban a Magyar Nemzeti Bank, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, a Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete és a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége küldi a bizottságba. Az elnököt a pénzügyminiszter nevezi ki.

A döntőbizottság a hozzáérkezett fellebbezéseket szóbeli zárttárgyaláson intézi el. Előadója a pénzügyminiszter által kijelölt pénzügyi tisztviselő; a fellebbező félt a tár-

gyaláson a felszólalás joga megilleti.

A bizottság határozatát szótöbbséggel hozza és ahhoz az elnökön kívül legalább négy tagnak a jelenléte szükséges. A döntőbizottság székhelye Budapest.

A pénzügyigazgatóságnak a társulati adó megosztása tárgyában hozott határozata ellen a pénzügyminiszterhez van fellebbezésnek helye.

IV. Büntető rendelkezések.

A javaslat szigorú büntető rendelkezéseket tartalmaz, amely egyrészt a kincstár érdekeit, másrészt a lelkiismeretes bevallást tevő vállalatok érdekeit szolgálja.

Ha a vállalat adóbevallását a hozzáintézett felhívásnak készhezvételétől számított 15 nap alatt sem adta be, vagy a kívánt felvilágosításokat nem adta meg, amennyiben a mulasztás súlyosabb beszámítás alá nem esik, a kivetett társulati adó 50%-át bírságként köteles fizetni. Ha az adó a mulasztás miatt ki nem vethető, a vállalat 1000 pengőig terjedhető és megismételhető pénzbírsággal súly-

tandó.

Ugyancsak 1000 pengőig terjedhető birsággal gal sulytható az a vállalat, amely üzlete működésének megkezdésekor, vagy az üzleti működés tartalma alatt az előirt bejelentéseket elmulasztja.

Adócsalás esetében a szabadságvesztés büntetésén felül mellékbüntetésként minden esetben pénzbüntetés is kiszabandó, mely az előirt adó és összes járulékai háromszorosától nyolcszorosáig terjedhet.

Adócsalást követ el a vállalat, ha az adóalap valamely részét adóbevallásából kihagyja, vagy üzleti könyveibe hamis adatokat vezet be, vagy valamely adatokat kihagy, ha színleges ügyletet köt, vagy valamilyen valótlan nyilatkozatot tesz, vagy valamely általa ismert tény-körülményt elhallgat. Adócsalás gyanúja esetén az adóhivatal köteles a bizonyításra alkalmas adatokat összegyűjteni és az iratokat a pénzügyigazgatóságához felterjeszteni, mely megteszi a feljelentést az illetékes kir. ügyészségnél. A feljelentést mellőzni kell, ha az adócsalás ismérveit magábafooglaló cselekményt, vagy mulasztást még annak felfedezése

előtt a hatóságnál beismerték és a veszélyeztetett adó összegének kétszeresét önként lefizették.

- . -

A társulati adó még nem is régen igen kis jelentőségű adó volt. Ennek oka egyrészt az volt, hogy a nagy tőkét nem akarták súlyos adóval terhelni, másrészt a törvényes szabályozás hiányos volta adott arra, hogy jelentékeny összegek bujjanak ki az adóztatás alól. A nagy tőke enyhébb adóztatása a liberális gazdasági rendszer idején egyrészt nemzeti érdek is volt, mert ilyen módon is igyekeztek előmozdítani a tőkegyűjtést és vállalkozói kedvet. A törvényes rendelkezések hiányos voltának oka pedig az volt, hogy a gazdasági élet rendkívüli fejlődésével, az eleven és a lüktető gazdasági vérkeringéssel szemben a lerögzített jogszabályok nem tudtak mindenre kiterjedő rendelkezéseket magukba foglalni. Ennek következtében a vállalatokban testet öltött tőke gazdasági erejéhez mérten, igen kis mértékben vette ki részét a közterhek viselésében.

A gazdasági élet átalakulásával azonban ezt az állapotot tovább fenntartani nem lehetett. A folyton vajudó részvénytársasági reform és a társaságok jogi helyzetének

ujbóli rendezésének kérdése felszínre kellett vesse a társulati adó reformját. Az új társulati adótörvény a vállalatok belső szervezetét és működését is nagy mértékben befolyásolja. Az államkincstárnak pedig eddig még fel nem mért nagyságu bevételt biztosít.

Az első adókimutatás a folyó évben történt meg az új törvény alapján s így annak szabályai még kiforratlan gyakorlattal állanak szemben. Ennek oka, hogy az első évi adóbevallások legtöbb esetben hibásak voltak, úgy-hogy a vállalatok igen jelentékeny részével ~~részével~~ szemben az adócsalás kritériumainak fennforgása is megállapítható. A pénzügyi hatóságok rendkívül nehéz munkát végeztek az új adóalapok kinyomozásánál.

Ezek a tények is bizonyítják azt, hogy az új társulati adótörvény jelentősége az adózatás kereteit felülmúlja és az egész magyar gazdasági rendszer átalakítását, a vállalatok üzleti politikájának gyökeres módosítását fogja eredményezni.

Felhasznált forrásmunkák:

- 1/ Dr. Csulak, dr. Pilisy, Frimmel: Magyar pénzügyi jog.
- 2/ Dr. Erdély Sándor: A társulati adó adómérlege.
- 3/ Dr. Keresztessy Ernő: A társulati adó jogszabályai.
- 4/ Az állami egyenes adók hivatalos összeállítása. IV. Társulati adó.
- 5/ Márffy Ede: Magyar pénzügyi jog kézikönyve.
- 6/ Folyóiratok: A hites könyvvizsgáló;
Gazdasági jog.

BÉREGENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
3462/18.5 nyarapodási naplószám.